

Θρησκευτικές γιορτές: μέρες γεμάτες χαρά και σημασίες

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Στις γιορτές ερχόμαστε κοντά ο ένας με τον άλλο, μοιραζόμαστε εμπειρίες και συναισθήματα χαράς. Στις γιορτές της Εκκλησίας μαθαίνουμε να ζούμε με τους άλλους τη χαρά και την αλληλεγγύη και ταυτόχρονα γνωρίζουμε το βαθύτερο νόημα και τη σημασία τους. Γνωρίζοντας τις γιορτές και τα έθιμα άλλων θρησκειών, μαθαίνουμε καλύτερα τη ζωή και τον πολιτισμό τους.

I. Χαιρόμαστε γιορτάζοντας

Ζωή χωρίς γιορτή είναι μακρύς δρόμος χωρίς πανδοχείο

- ✚ Τη φράση αυτή την είπε ο αρχαίος έλληνας φιλόσοφος Δημόκριτος.
- ✚ Μου αρέσουν οι γιορτές. Πάντα μου άρεσαν, από παιδί.
- ✚ Χριστούγεννα χιονισμένα, παιδικής αθωότητας ή απλώς παγωμένα, αλλά γυρίζοντας από την εκκλησία στο σπίτι, το τζάκι να καίει «παπόρι».
- ✚ Πρωτοχρονιά μέσα στο δυνατό ψύχος, με τον Παντοκράτορα στον τρούλο της εκκλησίας, πουντιασμένο και ολομόναχο εκεί πάνω, να ζεσταίνεται από τις ανάσες μας, τις φλόγες των κεριών και το πολυκάντηλο.
- ✚ Μεγάλη Εβδομάδα, λιβάνια και αγριολούλουδα στα χέρια των μαυροφορεμένων γυναικών. Πρόβες για τον επιτάφιο με φάλτσες πλην κατανυκτικότερες φωνές.
- ✚ Δεκαπενταύγουστος, με ούζο και χλωρό τυρί μετά τη λειτουργία, πριν τα κλαρίνα και το τριήμερο πανηγύρι κάτω από τα θεόρατα πλατάνια.
- ✚ Μαθητής θυμάμαι, περίμενα πώς και πώς τις γιορτές των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς. Λίγες μέρες πριν από τις διακοπές, χαμένος μέσα στο κρύο σπίτι που με φιλοξενούσε, ξάπλωνα το βράδυ έχοντας τον νου μου εκεί, στο χωριό. Ήταν η πρώτη μου νοσταλγία για τον τόπο, τους ανθρώπους, τα φυτά και τα ζώα, ιδιαίτερα τα πουλιά.
- ✚ Μου αρέσουν οι γιορτές. Ακόμη και τώρα που μεγάλωσα, μόλις δω τις πρώτες χριστουγεννιάτικες βιτρίνες και τα χιλιάδες φωτάκια στους δρόμους, μια γλυκιά ανυπομονησία με κυριεύει και βρίσκω αφορμές να μπαινοβγαίνω σε φούρνους και ζαχαροπλαστεία, να μυρίζω και να θαυμάζω τους λόφους με τα μελομακάρονα, τους κουραμπιέδες, τις δίπλες και τα σκαλτσούνια και τα λογής αρτοσκευάσματα.

- ↓ Μου αρέσουν επίσης πολύ και τα λιγότερο εντυπωσιακά πολύχρωμα φωτάκια με τα οποία στολίζουν τα μπαλκόνια και τις βεράντες τους οι Αθηναίοι (που μπορεί να είναι Αλβανοί, Πολωνοί ή Ρουμάνοι, όπως πριν από χρόνια είχαμε Ηπειρώτες, Ρουμελιώτες και Νησιώτες Αθηναίους), καθώς αναβοσβήνουν, μαζί με τα φώτα των χριστουγεννιάτικων δέντρων και χτυπούν στον παλμό μιας μεγάλης γιορτής, λίγο πριν αυτή εκραγεί με όλα τα φώτα, τα χρώματα και τους πίδακες της χαράς και του γέλιου.

Μιχάλης Γκανάς, ποιητής

Οι γιορτές του Αποστόλη

Ο Απόστολος μπήκε πρωί πρωί στην εκκλησία. Πρωτοχρονιά. Βέβαια, μόλις ξύπνησε, βρήκε δίπλα στο μαξιλάρι του τα δώρα του Αη Βασίλη. Και το μεσημέρι θα έχει γιορτινό τραπέζι με τη βασιλόπιτα στη μέση. Κάνοντας αυτές τις σκέψεις, ετοιμαζόταν κιόλας για την εκκλησία. Η μητέρα του έδωσε και το πρόσφορο, να δώσει στον παπα-Λευτέρη, αφού θα πήγαινε πρώτος εκείνος στη λειτουργία.

Ο δεκάχρονος Απόστολος αγαπάει πολύ ν' ακούει τους ψάλτες. Είναι ένα αδύνατο παιδί, αρκετά ψηλό για την ηλικία του. Εκτός από το ιερό, όπου βοηθάει, πάει και στο ψαλτήρι. Σιγά, σιγά έμαθε αρκετά από τον συμπαθητικό ψάλτη της Οσίας Ξένης. Ας μην πολυκαταλαβαίνει τα λόγια των τροπαρίων· του αρέσει το μέλος τους, καθώς λέει ο ψάλτης, που του μαθαίνει τα βυζαντινά σημαδόφωνα. Τώρα τον ακολουθεί με προσοχή καθώς ψάλλει το:

Συγκαταβαίνων ο Σωτήρ τω γένει των ανθρώπων, κατεδέξατο σπαργάνων περιβολήν ο οκταήμερος κατά την Μητέρα, ο άναρχος κατά τον Πατέρα...

Κινώντας ο Σωτήρας Χριστός να 'ρθει κοντά στο γένος των ανθρώπων, καταδέχθηκε να βάλει σπάργανα μωρού, Αυτός που ήταν οκτώ ημερών γεννημένος από τη Μητέρα και άναρχος (αιώνιος) από τον Πατέρα...

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Πώς αισθανόμαστε, όταν γιορτάζουμε; Φτιάχνουμε έναν πίνακα γεμάτο λέξεις, χρώματα, σύμβολα και εικόνες που εκφράζουν τη διάθεσή μας την ημέρα που γιορτάζουμε.
2. Πηγαίνουμε μία βόλτα στη γειτονιά μας και εντοπίζουμε πού βρίσκεται η κοντινότερη στο σχολείο μας εκκλησία. Κρατάμε σημειώσεις: Πού βρίσκεται; Σε ποιες οδούς; Σε πλατεία; Τι άλλο υπάρχει γύρω; Πόσο μακριά από το σχολείο μας; Στην τάξη φτιάχνουμε το πλάνο της γειτονιάς μας σχεδιάζοντας τον ναό της και το σχολείο μας.
3. Χωριζόμαστε σε ομάδες και παρουσιάζουμε σκηνές από το πανηγύρι του χωριού ή της περιοχής μας και σκηνές από γιορτές στο σπίτι μας.

II. Μέρες γιορτής των Χριστιανών

Εκκλησιαστικός χρόνος

Ο χρόνος κάνει κύκλους. Το βλέπουμε κάθε μέρα: στις κινήσεις του ήλιου, στις φάσεις του φεγγαριού, στις εποχές που αλλάζουν. Κάθε πρωτοχρονιά αρχίζει ένας καινούριος κύκλος για τον χρόνο. Γι' αυτό και τη γιορτάζουμε όλοι με δώρα, πυροτεχνήματα και ξεφαντώματα. Όμως υπάρχει και ένας άλλος κύκλος χρόνου, ο **εκκλησιαστικός**, που ξεκινά την 1η Σεπτεμβρίου. Είναι και η εποχή της σποράς της γης, δηλαδή της αρχής του κύκλου της ζωής των φυτών.

Οι γιορτές του εκκλησιαστικού χρόνου

Οι γιορτές είναι μέρες του χρόνου αφιερωμένες στη λατρεία του Θεού και στην τιμή και την ανάμνηση των αγίων. Οι χριστιανοί τίμησαν πρώτα-πρώτα την ημέρα της Κυριακής, γιατί είναι η μέρα της Ανάστασης του Χριστού. Σιγά-σιγά όμως, όσο η μνήμη των χριστιανών πλήθαινε από συγκινητικές παραδόσεις και γεγονότα, οι χριστιανοί καθιέρωσαν τον **κύκλο των γιορτών** της χρονιάς. Κάποιες από αυτές γιορτάζονται πάντοτε σε μια συγκεκριμένη ημερομηνία και λέγονται **ακίνητες** (π.χ. Χριστούγεννα, ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου). Κά-

ποιες άλλες δεν έχουν σταθερή ημερομηνία και λέγονται **κινητές** (π.χ. Πάσχα). Ανάλογα με τα πρόσωπα που τιμούνται, ονομάστηκαν **δεσποτικές** (αφιερωμένες στον Χριστό), **θεομητορικές** (αφιερωμένες στην Παναγία) και **γιορτές των αγίων** (αφιερωμένες στους χριστιανούς αγίους).

Κάθε μέρα ένας άγιος. Η ονομαστική γιορτή των χριστιανών

Η μέρα της γιορτής του κάθε χριστιανού είναι μια ξεχωριστή μέρα. Γιορτάζει ο άγιος, του οποίου έχει το όνομα. Όλοι του εύχονται «χρόνια πολλά», «να ζήσεις», τον επισκέπτονται και του δίνουν δώρα. Ταυτόχρονα θυμάται πως αυτός ο άγιος που έζησε πριν πολλά χρόνια, αγάπησε πολύ τον Θεό και τους ανθρώπους και έκανε πράξεις σπουδαίες. Ο κάθε πιστός χριστιανός έχει προσάτη τον αγιό του και προσπαθεί να του μοιάσει.

Οι πόλεις γιορτάζουν τον Άγιο τους. Η χαρά της πανηγυρης

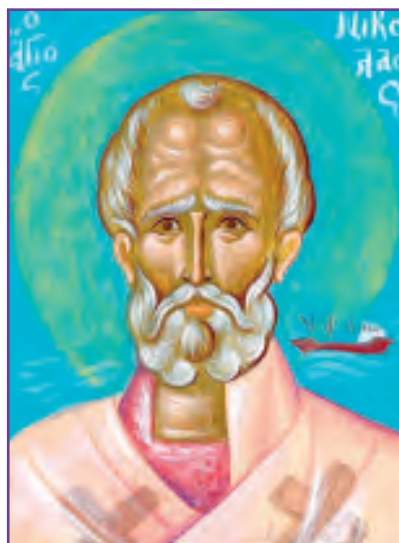
Κάθε περιοχή έχει έναν ναό, μια εκκλησία, με το όνομα ενός αγίου. Όταν γιορτάζει ο άγιος αυτής της εκκλησίας, γίνεται μια μεγάλη γιορτή, ένα πανηγύρι. Όπου κι αν γίνεται, σε μικρή ή μεγάλη πόλη, συγκεντρώνονται όλοι οι ενορίτες. Αυτό τους ενώνει και δυναμώνει την αγάπη και τη συνεργασία μεταξύ τους. Πριν από το πανηγύρι, η εκκλησία στολίζεται. Από την παραμονή γίνεται ο *Εσπερινός* και οι πιστοί πηγαίνουν στην εκκλησία το *πρόσφορο*. Την επόμενη μέρα, στη Λειτουργία, ευλογούνται οι *άρτοι* (γλυκά ψωμιά, ζυμωμένα με μυρωδικά και πασπαλισμένα με ζάχαρη), που μοιράζονται αργότερα στους πιστούς. Το απόγευμα της ημέρας της γιορτής, γίνεται *λιτάνευση* της εικόνας του Αγίου (περιφορά της, δηλαδή, στους δρόμους της ενορίας), στη διάρκεια της οποίας ψέλνουν ο ιερέας και οι ψάλτες.

Στη συνέχεια, οι ενορίτες διασκεδάζουν, τραγουδούν, χορεύουν. Σε πολλά μέρη της Ελλάδας, ο χορός των πανηγυριών στήνεται έξω από τον ναό. Στην Ήπειρο, τα πανηγύρια διαρκούν τρεις μέρες με χορό και τραγούδι στην κεντρική πλατεία του χωριού. Στα Καλάβρυτα, οι νέοι διοργανώνουν αγώνες με άλογα κατά τη διάρκεια του πανηγυριού. Στη Σίφνο, στο πανηγύρι του προφήτη Ηλία, όλοι οι *πανηγυράδες*, με τη σειρά, θα φάνε στα τραπέζια του μοναστηριού τη *ρεβιθάδα*, μια σούπα από ρεβίθια.

Δοξαστικό

*Τι γλυκιά που είναι η ώρα της Γιορτής.
Και τι μεθυστικά απλωμένη η λησμονιά
την κυριαρχία της χαράς εγκαθιστά.
Λες και το πανηγύρι της ζωής αρχίζει
μονάχα σήμερα· τα περασμένα σβήσαν μονομιάς·
και πως γιορτάζει μεταξύ μας η καταλλαγή
Θεού κι ανθρώπων ανεξάντλητα αδερφωμένων...*

Τάκης Παπατσώνης

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Θυμάμαι μια μεγάλη γιορτή της εκκλησίας ή ένα πανηγύρι στο χωριό μου. Καταγράφω το τι γινόταν και το πώς πέρασα και τα ανακοινώνω στην τάξη.

Τα ελληνικά σχολεία γιορτάζουν

Ο Αγιασμός

Οι χριστιανοί τελούν αγιασμό σε πολλές περιπτώσεις στη ζωή τους, όταν ξεκινούν κάτι καινούριο. Την πρώτη του μήνα στις εκκλησίες. Στα εγκαίνια ενός καινούριου σπιτιού ή καταστήματος. Σε ένα καινούριο καράβι ή αυτοκίνητο πριν από το πρώτο του ταξίδι. Με τον αγιασμό, οι πιστοί ζητούν να τους στηρίξει η χάρη του Θεού.

Ο Σχολικός Αγιασμός

Την πρώτη μέρα κάθε νέας σχολικής χρονιάς γίνεται στο σχολείο ο αγιασμός από τον ιερέα της ενορίας. Ο ιερέας, φορώντας το πετραχήλι του, λέει ευχές και ψάλλει ύμνους. Το **Ευχολόγιο** (βιβλίο της Εκκλησίας με ευχές), ο Σταυρός, ένα γυάλινο δοχείο με νερό, ένα κλωναράκι βασιλικός, ένα κεριά και ένα θυμιατό βρi-

σκονται στο τραπέζι μπροστά του.

Ο παπάς παρακαλεί τον Θεό να στείλει το Άγιο Πνεύμα, να δώσει υγεία και να φωτίσει τα παιδιά που αρχίζουν τη νέα σχολική χρονιά. Τον παρακαλεί ακόμη να αγιάσει το νερό που δίνει ζωή και δύναμη. Βυθίζει στο νερό τρεις φορές τον Σταυρό,

ψάλλοντας: «Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου». Ὑστερα, κρατώντας το κλωνάρι τον βασιλικό, ραντίζει όλους με το νερό του αγιασμού. Τους δασκάλους, τα παιδιά, τους γονεῖς που ἔχουν ἔρθει. Για τον καθένα ἔχει και μια ευχή: «Καλή πρόοδο», «Καλή χρονιά», «Ο Θεός να σας ευλογεῖ», «καλή φώτιση».

Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς εὐσεβέσι κατ' ἐναντίων δωρούμενος, καὶ τὸ σὸν φυλάττων, διὰ τοῦ Σταυροῦ σου πολίτευμα.

Σώσε, Κύριε, τον λαό σου και αξίωσε τον να χαρεί τα αγαθὰ σου. Σε ὅσους σε σέβονται χάριζε νίκες ἐνάντια στο κακό, και σκέπαζε με τον Σταυρό σου αυτούς που πιστεύουν σ' εσένα.

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Κατασκευάζουμε με χαρτόνι και φαντασία το ρολόι του χρόνου στην τάξη. Πάνω του σημειώνουμε τους μήνες και τις μέρες με τις βασικές χριστιανικές γιορτές.
2. Σε ένα σχοινί ή στο ταμπλό της τάξης κρεμάμε ένα χαρτάκι με το ὄνομά μας, το ὄνομα του αγίου/της αγίας το οποίο ἔχουμε και τη μέρα της γιορτῆς μας. Για να ομορφύνουμε τη δημιουργία μας ἀκόμα περισσότερο, βρίσκουμε και κολλάμε μια εικόνα του αγίου/της αγίας ή τη ζωγραφίζουμε και μόνοι μας.

Η γιορτή των Τριῶν Ιεραρχῶν

Πολλοί είναι οι σπουδαῖοι ιεράρχες της χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ξεχωριστά ὅμως γιορτάζει τρεις: τον Μέγα Βασίλειο, τον Γρηγόριο τον Θεολόγο και τον Ιωάννη τον Χρυσόστομο, που ἔζησαν τον 4^ο αἰώνα μ.Χ. Καθένας ἔχει τη δική του γιορτή· ἀλλά και τους τρεις μαζί οι χριστιανοί τους γιορτάζουν στις 30 Ιανουαρίου, γιατί ἔχουν πολλά κοινὰ γνωρίσματα. Ἦταν ἐπίσκοποι που ζούσαν απλή ζωή χωρίς πολυτέλειες. Αφιέρωσαν τη ζωή τους στους φτωχοὺς συνανθρώπους τους και στους δυστυχισμένους. Ἦταν πάρα πολύ μορφωμένοι και ἔγραψαν σπουδαῖα βιβλία. Αγάπησαν τα γράμματα και τον πολιτισμό των ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἐγιναν μεγάλοι

δάσκαλοι, αλλά και σπουδαίοι ρήτορες. Για τη σοφία τους και την καλοσύνη τους, ο λαός τους εκτιμούσε και τους αγαπούσε.

Ο **Μέγας Βασίλειος** ήταν επίσκοπος στην Καισάρεια της Καππαδοκίας. Είχε σπουδάσει φιλοσοφία, νομικά, ρητορική, μαθηματικά, αστρονομία, ιατρική, φιλολογία. Θα μπορούσε, δηλαδή, να γίνει δικηγόρος, καθηγητής φιλοσοφίας, μαθηματικός, αξιωματούχος άρχοντας της περιοχής του. Εκτός από τις σπουδές του, είχε και μεγάλη περιουσία από τους γονείς του και θα μπορούσε να την κάνει ακόμη μεγαλύτερη με το επάγγελμα που θα διάλεγε. Ωστόσο, ο Βασίλειος προτίμησε να συγγράφει αδιάκοπα, χωρίς κανένα κέρδος, προσπαθώντας να κάνει τη χριστιανική του πίστη κατανοητή στους απλούς ανθρώπους και πειστική στους μορφωμένους της εποχής του. Πούλησε την περιουσία του και έχτισε τη *Βασιλειάδα*, ένα ίδρυμα για τη φροντίδα και την περίθαλψη των φτωχών, των ορφανών, των γερόντων, των ασθενών και των ξένων.

Ο **Γρηγόριος ο Θεολόγος** γεννήθηκε στη Ναζιανζό της Καππαδοκίας. Σπούδασε φιλοσοφία, ρητορική, νομικά και φιλολογία στην Αθήνα και συνδέθηκε με βαθιά φιλία με τον Βασίλειο. Έγινε ιερέας. Είχε μεγάλο λογοτεχνικό χάρισμα. Ό,τι έγραφε, ήταν έργο τέχνης. Κι αυτός, όπως ο φίλος του Βασίλειος, απαρνήθηκε την περιουσία του και αφοσιώθηκε στην Εκκλησία. Αργότερα, ενώ είχε γίνει επίσκοπος σε μια μικρή πόλη, τον κάλεσαν να γίνει Πατριάρχης στην Κωνσταντινούπολη. Γρήγορα ωστόσο εγκατέλειψε τον θρόνο του Πατριάρχη και επέστρεψε στη μικρή επαρχία του. Έγραφε ασταμάτητα σπουδαία θεολογικά κείμενα, γι' αυτό και ονομάστηκε «Θεολόγος».

Ο **Ιωάννης ο Χρυσόστομος** γεννήθηκε στην Αντιόχεια της Συρίας. Σπούδασε θεολογία, φιλοσοφία, ρητορική. Κι αυτός προτίμησε να συγγράφει και να κηρύττει αδιάκοπα για όλα τα θέματα της εποχής του. Έγινε ιερέας και για τις υπέροχες ομιλίες του ονομάστηκε «Χρυσόστομος». Οργάνωσε συσσίτια για χιλιάδες φτωχούς. Μετά από λίγο καιρό έγινε πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Δημιούργησε όμως μεγάλες έχθρες εναντίον του, επειδή κατέκρινε τα λάθη των αρχόντων. Δεν υποχώρησε ποτέ, ακόμη κι όταν απειλήθηκε η ζωή του. Τελικά τον εξόρισαν σε μακρινό τόπο και πέθανε στο δρόμο από τις ταλαιπωρίες.

Τη γιορτή των Τριών Ιεραρχών την καθιέρωσε ο βυζαντινός αυτοκράτορας Αλέξιος Κομνηνός το 1100 για να σταματήσουν οι διαμάχες μεταξύ των πιστών σχετικά με το ποιος από τους τρεις Αγίους ιεράρχες είναι ο πιο σπουδαίος. Το 1842 το Πανεπιστήμιο της Αθήνας καθιέρωσε την **30^η Ιανουαρίου** ως τη μέρα γιορτής των Τριών Ιεραρχών και αφιερωμένης στην Παιδεία και στα Γράμματα. Από τότε ως σήμερα, οι Τρεις Ιεράρχες θεωρούνται προστάτες των δασκάλων, των μαθητών, των φοιτητών και γενικά όσων σπουδάζουν. Η μέρα της γιορτής τους είναι και σχολική γιορτή.

Σοφά λόγια των τριών Ιεραρχών

Μέγας Βασίλειος

- ✚ Στο σπιτικό του συνετού και του σοφού αντάμα, πήγαινε κάθε μέρα. Μα εκεί που πλούτη είναι πολλά, πάντα να κάνεις πέρα.
- ✚ Όπως οι μέλισσες διαλέγουν το νέκταρ από τα λουλούδια, έτσι κι εσείς να διαλέγετε αυτά που διαβάσετε. Να κρατάτε τα καλά και τα ωφέλιμα.

Γρηγόριος ο Θεολόγος

- ✚ Πώς το καταλαβαίνετε, να έχετε εσείς περισσεύματα και ο άλλος να πεινά;
- ✚ Η παιδεία είναι το πρώτο από τα αγαθά τα οποία έχουμε. Από αυτήν έχουμε ωφεληθεί στην ευσέβεια και λατρεία του Θεού. Δεν πρέπει να περιφρονούμε την παιδεία, αλλά πρέπει να θεωρούμε αμαθείς και αμόρφωτους εκείνους που έχουν αυτή την αντίληψη.

Ιωάννης ο Χρυσόστομος

- ✚ Θα πω για κάποιον ότι με αγαπά, όχι μόνον όταν με επαινεί, αλλά και όταν με ελέγχει για να με διορθώσει.
- ✚ Πλούσιος δεν είναι εκείνος που έχει πολλά, αλλά εκείνος που δεν έχει ανάγκη από τίποτα.

Απολυτίκιο των Τριών Ιεραρχών

Τούς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς Τρισηλίου θεότητος, τούς τήν οἰκουμένην ἀκτίσι δογμάτων θείων πυρσεύσαντας, τούς μελιρρύτους ποταμούς τῆς σοφίας, τούς τήν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι καταρδεύσαντας, Βασίλειον τόν μέγαν, καί τόν Θεολόγον Γρηγόριον, σύν τῷ κλεινῷ Ἰωάννῃ, τῷ τήν γλῶτταν χρυσορρήμονι, πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἐρασταί, συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν· αὐτοί γάρ τῇ Τριάδι, ὑπέρ ἡμῶν ἀεί πρεσβεύουσιν.

Αυτά τα τρία φωτεινά αστέρια που παίρνουν λάμψη από τον Θεό, αυτούς που φώτισαν την οικουμένη με τη θεική διδασκαλία, αυτά τα γλυκά ποτάμια της σοφίας που ξεδίψασαν όλη την πλάση με τη γνώση του Θεού (τον Μέγα Βασίλειο, τον Γρηγόριο τον Θεολόγο και τον ξακουστό Ιωάννη που τα λόγια του ήταν χρυσάφι), όλοι εμείς που θαυμάζουμε τη σοφία τους, ας μαζευτούμε να τους τιμήσουμε με ύμνους, γιατί αυτοί πάντοτε παρακαλούν τον Θεό για μας.

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Παρατηρούμε προσεκτικά τις εικόνες των Τριών Ιεραρχών. Σκεφτόμαστε και απαντάμε στην τάξη στα ερωτήματα:
  - ↘ Τι βλέπω;
  - ↘ Τι σκέφτομαι γι' αυτό που βλέπω;
  - ↘ Τι είναι αυτό που με κάνει να αναρωτιέμαι;Φροντίζουμε οι απαντήσεις μας να είναι στηριγμένες σε λογικά επιχειρήματα, τα οποία συζητάμε όλοι μαζί.
2. Ακούμε το απολυτίκιο των Τριών Ιεραρχών. Με τη βοήθεια του δασκάλου ή της δασκάλας μας, ή και του δασκάλου ή της δασκάλας της Μουσικής, αναλαμβάνουμε να το μάθουμε και να το ψάλλουμε την παραμονή της γιορτής σε όλο το σχολείο ή, αν εκκλησιαστούμε, ζητάμε από τους ψάλτες να τους βοηθήσουμε κι εμείς να το ψάλλουν τη στιγμή που πρέπει.
3. Φτιάχνουμε εικονόλεξα με σοφά λόγια των Τριών Ιεραρχών.

III. Γιορτές των Εβραίων και των Μουσουλμάνων

Η αρχή της χρονιάς για τους Εβραίους (Ρος Ασανά)

Είναι η εβραϊκή πρωτοχρονιά. Έθιμο της γιορτής είναι η αγορά ενός καινούριου ρούχου ή κοσμήματος. Το γεύμα αυτής της μέρας είναι εορταστικό και περιλαμβάνει ειδικά τρόφιμα με συμβολική σημασία. Καθώς τα γεύονται, οι Εβραίοι απαγγέλλουν ιδιαίτερες ευλογίες για το καθένα ξεχωριστά. Για το ρόδι εύχονται: «Είθε ο Θεός να πληθύνει τις καλές μας πράξεις, όπως τους σπόρους του ροδιού».

Το τέλος του Ραμαζανιού των Μουσουλμάνων (Ιντ αλ-Φιτρ)

Είναι γιορτή των μουσουλμάνων που κρατάει τρεις μέρες και συνδέεται με το τέλος του Ραμαζανιού, δηλαδή της νηστείας τους. Η οικογένεια αυτή τη μέρα με τα καλά της ρούχα πηγαίνει στο τζαμί και στη συνέχεια επισκέπτεται φιλικά σπίτια. Είναι μια μέρα γιορτής, χαράς ενότητας και ειρήνης.

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Με τη βοήθεια και την καθοδήγηση του δασκάλου ή της δασκάλας μας αναζητούμε πληροφορίες και συγκεντρώνουμε φωτογραφικό υλικό για την εβραϊκή πρωτοχρονιά (Ρος Ασανά) και το τέλος του Ραμαζανιού (Ιντ αλ-Φιτρ) των μουσουλμάνων. Στη συνέχεια, συζητούμε στην τάξη για τη σημασία που έχουν αυτές οι γιορτές για την οικογενειακή τους ζωή.

IV. Χριστιανικά σύμβολα

Σύμβολο: Πολλές φορές ένα αντικείμενο, μια εικόνα, ένα σχήμα φανερώνουν και κάτι άλλο πέρα από αυτό που δείχνουν. Αυτά λέμε πως είναι σύμβολα. Για παράδειγμα: ο Σταυρός είναι το σύμβολο των χριστιανών, το περιστέρι είναι το σύμβολο της ειρήνης, οι πέντε κύκλοι είναι το σύμβολο των ολυμπιακών αγώνων.

Ο Σταυρός, σύμβολο των χριστιανών

Ο Σταυρός είναι το πιο σημαντικό σύμβολο των χριστιανών. Βλέποντάς τον οι χριστιανοί θυμούνται τη Σταύρωση του Χριστού και τη μεγάλη του αγάπη για τους ανθρώ-

πους. Όταν κάνουν τον σταυρό τους, παίρνουν δύναμη από την αγάπη του Χριστού για τη ζωή τους. Παλιά, οι μητέρες έκαναν τον σταυρό τους ή σταύρωναν τα παιδιά τους και οι γιαγιάδες τα εγγόνια τους, λέγοντας: «Ιησούς Χριστός νικά κι όλα τα κακά σκορπά». Κάθε χρόνο στις 14 Σεπτεμβρίου οι πιστοί γιορτάζουν την Ύψωση του Τιμίου Σταυρού και ο κόσμος πηγαίνει στην εκκλησία γλάστρες με βασιλικό ή άλλα λουλούδια, που ονομάζονται «σταυρολούλουδα». Εκείνη τη μέρα τηρείται νηστεία.

Τι λέει η παράδοση για την εύρεση του Σταυρού του Χριστού

Η μητέρα του Μεγάλου Κωνσταντίνου, η Αγία Ελένη, ήταν χριστιανή. Πήγε, λοιπόν, να προσκυνήσει στους Αγίους Τόπους το 326 μ.Χ. Όταν έφτασε εκεί, άρχισε ν' αναζητά τον Σταυρό του Χριστού. Ψάχνοντας έφτασε στον Γολγο-

θά, δηλαδή, στο μέρος που είχε σταυρωθεί ο Χριστός. Εκεί, έβαλε να σκάψουν και βρήκαν τον Σταυρό. Το νέο μαθεύτηκε γρήγορα και κόσμος πολύς πήγαινε να προσκυνήσει. Εκεί που βρήκαν τον Σταυρό, η Αγία Ελένη έχτισε τον λαμπρό ναό της Αναστάσεως, που υπάρχει μέχρι σήμερα. Ο Τιμίος Σταυρός τοποθετήθηκε σε ψηλό σημείο μέσα στον ναό, για να μπορούν όλοι να τον βλέπουν και να τον προσκυνούν.

Μετά από χρόνια, οι Πέρσες κυριέψαν τα Ιεροσόλυμα. Μαζί με άλλα πολύτιμα πράγματα πήραν και τον Τιμίο Σταυρό. Αυτό πίκρανε πολύ τους χριστιανούς. Δεν πέρασε όμως πολύς καιρός και ένας πολύ σπουδαίος αυτοκράτορας του Βυζαντίου, ο Ηράκλειος, νίκησε τους Πέρσες. Πήρε έτσι πίσω τον Τιμίο Σταυρό και τον έφερε στην Κωνσταντινούπολη. Με μεγάλη συγκίνηση οι χριστιανοί είδαν τον πατριάρχη να υψώνει τον Σταυρό. Κάθε χρόνο, στις 14 Σεπτεμβρίου, θυμόμαστε τα γεγονότα αυτά και γιορτάζουμε την Ύψωση του Τιμίου Σταυρού.

Θρησκευτικά Γ' Δημοτικού, 2006

Μια άλλη ιστορία από τα βυζαντινά χρόνια

Ο Κωνσταντίνος ο Μέγας, πριν γίνει μέγας και πρώτος χριστιανός βασιλιάς των Ρωμαίων, πολεμούσε με εχθρούς πολύ περισσότερους απ' τους δικούς του στρατιώτες. Σκεφτόταν πως θα χυθεί αίμα άδικα. Ήταν αδύνατο να νικήσει. Και με τους σκοτεινούς αυτούς λογισμούς βγήκε έξω από τη σκηνή του. Τότε, «μεσουσης ημέρας», δηλαδή το μεσημέρι, είδε στον ουρανό έναν σταυρό σχηματισμένο από φωτεινά αστέρια και μαζί αστέρια που σχημάτιζαν στα ρωμαϊκά τη φράση: «Εν τούτω νίκα». Κατάλαβε. Διέταξε αμέσως να κατασκευαστεί σταυρός από χρυσάφι. Σύνταξε τη στρατιά του και μπροστά ο ίδιος, αλλά πιο μπροστά ακόμη ένας στρατιώτης με υψωμένο τον σταυρό σε κοντάρι, όρμησε εναντίον των εχθρών. Τους κυνήγησε κι αυτοί σκορπίστηκαν στους πέντε ανέμους. Το θαύμα νίκησε μέσα του και την ειδωλολατρία. Ζήτησε να μάθει την ιστορία του Εσταυρωμένου, πίστεψε στον Χριστό και αργότερα βαπτίστηκε.

Πώς κάνουν τον σταυρό τους οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί

- ✚ Ενώνουν τα τρία πρώτα δάχτυλα του δεξιού χεριού
- ✚ Τα σηκώνουν ενωμένα προς το μέτωπο
- ✚ Μετά τα κατεβάζουν προς την κοιλιά
- ✚ Στη συνέχεια προς τον δεξιό ώμο
- ✚ Και τέλος στον αριστερό ώμο.

Τον σταυρό τους κάνουν και οι Καθολικοί

Οι καθολικοί κάνουν τον σταυρό τους με τον δικό τους τρόπο από τα αριστερά προς τα δεξιά, δίχως ιδιαίτερο συμβολισμό για τα δάχτυλα του χεριού.

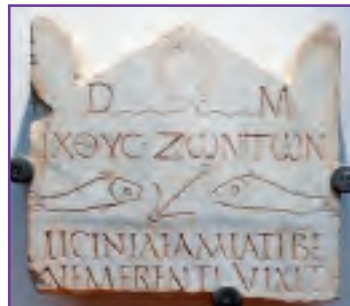
Κάνουν τον σταυρό τους οι Προτεστάντες;

Οι προτεστάντες δεν συνηθίζουν να κάνουν τον σταυρό τους όταν προσεύχονται, αν και τοποθετούν τον σταυρό σε κεντρικά σημεία των ναών τους. Αυτό βέβαια το θεωρούν θέμα παράδοσης και συνήθειας. Δεν πιστεύουν, δηλαδή, πως όποιος κάνει τον σταυρό του κάνει κάτι λάθος στα μάτια του Θεού.

Άλλα σύμβολα του Χριστιανισμού

Τα γράμματα **Α** και **Ω**:
Η αρχή και το τέλος. Συμβολίζουν
τον Χριστό, που είναι η αρχή και το τέλος
του κόσμου.

Το σχήμα ενός **ψαριού** ή η λέξη **ΙΧΘΥΣ**,
που με τα γράμματά της σχηματίζεται
μια ακροστιχίδα με το περιεχόμενο
της χριστιανικής πίστης: **Ι**ησούς,
Χριστός, **Θ**εού, **Υ**ιός, **Σ**ωτήρ.

Ο αμνός,
που συμβολίζει τη θυσία του Χριστού.

Η άμπελος,
που συμβολίζει την Εκκλησία.

Η άγκυρα, που συμβολίζει την ελπίδα.

Το καράβι,
που συμβολίζει την Εκκλησία.

V. Τα σύμβολα και το όνομα του Θεού των Εβραίων και των Μουσουλμάνων

Το άστρο του Δαβίδ

Σύμβολο του Εβραϊσμού και στοιχείο της σημαίας του Ισραήλ. Η παράδοση των Εβραίων αναφέρει ότι ο Δαβίδ είχε στα χέρια του μια τέτοια ασπίδα κατά τη διάρκεια της νίκης του εναντίον του γίγαντα των Φιλισταίων Γολιάθ.

Αραβούργημα με το όνομα του Αλλάχ

Η θρησκεία του Ισλάμ δεν επιτρέπει να εικονίζεται ο Αλλάχ. Ωστόσο τα τζαμιά (όπου συγκεντρώνονται οι πιστοί για να προσευχηθούν) διακοσμούνται με καλλιγραφικά αραβικά γράμματα που σχηματίζουν το όνομα του Αλλάχ ή φράσεις από το Κοράνι.

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Με τη βοήθεια και την καθοδήγηση του δασκάλου ή της δασκάλας μας συγκεντρώνουμε φωτογραφικό υλικό με σύμβολα των δύο θρησκειών.

Γιαχβέ, Αδωνάι, Ελοχίμ

Η Παλαιά Διαθήκη διηγείται την προσωπική συνάντηση του Θεού με τον Μωσή πάνω στο όρος Σινά, μπροστά στη φλεγόμενη βάτο. Σ' αυτήν τη συνάντηση ο Μωσής ζήτησε από τον Θεό να του αποκαλύψει ποιο είναι το όνομά του, γιατί με το όνομα δηλώνεται και φανερώνεται η ταυτότητα κάποιου. Μετά από αυτήν τη συνομιλία οι Εβραίοι θεωρούν ότι ο Θεός τους έδωσε ένα εξαιρετικό προνόμιο: τους αποκάλυψε το προσωπικό του όνομα και έτσι τους έδωσε τη δυνατότητα να λατρεύουν έναν προσωπικό Θεό και όχι μια μακρινή και απρόσωπη θεότητα. Το όνομα του Θεού στην ελληνική μεταφορά της εβραϊκής λέξης είναι Γιαχβέ ή Ιεχωβά (στα ελληνικά: «Εγώ ειμί ο Ων», «Εγώ είμαι αυτός που είμαι»). Αποτελείται από τέσσερα εβραϊκά γράμματα, γι' αυτό λέγε-

ται «Τετραγράμματο» και είναι το κυριότερο όνομα του Θεού. Οι Εβραίοι θεώρησαν ότι, επειδή το όνομα αυτό είναι πολύ ιερό, δεν έπρεπε να το προφέρουν. Γι' αυτό και όταν διαβάζουν τις Γραφές, το αντικαθιστούν με το όνομα «Αδωνάι» (Κύριος) και στην καθημερινή ομιλία τους με τη λέξη «χασέμ», που σημαίνει «το Όνομα». Στην Παλαιά Διαθήκη ο Θεός αναφέρεται πολλές φορές και με το όνομα «Ελοχίμ», που φανερώνει τον δυνατό και ζωντανό Θεό.

Τα ονόματα του Αλλάχ

Σύμφωνα με την παράδοση των μουσουλμάνων, ο Θεός (Αλλάχ) έχει πολλά ονόματα με τα οποία δηλώνονται διάφορες ιδιότητες της ύπαρξής του.